

Pranešimai spaudai

ELTA už šio pranešimo turinį ir kalbą neatsako.

2014-08-08 13:20:10

EFHR kova su diskriminacija interneto platybėse

Kai asmeninė nuomonė tampa vieša:

EFHR kova su diskriminacija interneto platybėse

Internetu nuolat verda gyvenimas. Naudodamiesi internetu žmonės gali pažinti pasaulį, gauti informacijos daugybę rūpimų klausimų, užsidirbti pinigų, susirasti naujų draugų ir viešai išsakyti savo nuomonę bei lengvai keistis ja su kitais žmonėmis. Tokiu būdu daugiau ar mažiau internetas daro įtaką kiekvienam šiuolaikiniam žmogui. Dėl plataus naudojimo ir lengvo prieinamumo, jis suteikia galimybę atsirasti visiškai naujoms bendravimo, žmonių grupių organizavimosi ir veiklos formoms. Tačiau labai dažnai pamirštama, kad internetas yra viešoji erdvė, kurioje įstatymams prieštaraujantys grasinimai, raginimai netinkamai elgtis ir diskriminuojantys tam tikros žmonių grupės įžeidimai gali būti perskaitomi ir prieinami bet kam. Tai ne tik teršia internetinę socialinę erdvę, bet ir gali užtraukti teisinę atsakomybę dėl pažeistų Lietuvos Respublikos galiojančių įstatymų.

Žmogaus orumą gina Lietuvos Respublikos įstatymai

LR Konstitucijos 25 straipsnis skelbia, kad žmogus turi teisę laisvai reikšti savo įsitikinimus, tačiau tai yra niekaip nesuderinama su nusikalstamais veiksmais – tautinės, rasinės ar socialinės neapykantos ir diskriminacijos kurstymu. Konstitucija taip pat gina žmogaus teisę į orumą (21 straipsnis).

Dažniausias interneto komentaruose pasitaikantis įstatymo pažeidimas yra nurodytas Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 170 straipsnyje, kuris skelbia, kad tas, kas viešai tyčiojosi, niekino, skatino neapykantą ar kurstė diskriminuoti žmonių grupę (2 punktas) bei tas, kas viešai kurstė smurtauti, fiziškai susidoroti su žmonių grupe ar jai priklausančiu asmeniu (3 punktas), yra baudžiamas bauda arba laisvės apribojimu ar atėmimu iki 3 metų. Pagal 11 baudžiamojo kodekso straipsnį, tai nesunkus nusikaltimas.

Internetiniai nusikaltėliai yra baudžiami

Europos žmogaus teisių fondas (EFHR) jau kelerius metus vykdo kampaniją prieš diskriminuojančius komentarus internete ir siekia, kad žmonės, padarę nusikaltimą viešoje internetinėje erdvėje būtų nubausti. Vis dažniau pavyksta nustatyti internetinių nusikaltėlių tapatybę. Europos žmogaus teisių fondo pastangomis buvo nubaustos kelios dešimtys diskriminuojančių komentarų autorių. Teisėsaugos pareigūnai juos sugeba nesunkiai surasti. Nagrinėjant bylas, galima pastebėti keletą tendencijų, kuriomis pasižymi tokių komentarų autoriai.

Diskriminuojantys komentarai ir jų autoriai: kelia pasipiktinimą, tačiau kartais gali net prajuokinti

Paprastai tautinę neapykantą kurstančių komentarų autoriai Lietuvoje yra lietuvių tautybės vyrai, neturintys aukštojo išsilavinimo. Jų komentaruose, kuriuose niekinami kiti asmenys, labai dažnai pasitaiko gramatinių klaidų. Dažnai jie, besipiktindami dėl kitataučių, gyvenančių Lietuvoje ir niekaip neišmokstančių lietuvių kalbos, patys lietuvių kalba nemoka parašyti elementarių sakinių ir daro kurioziškas rašybos klaidas.

Taip pat bendras tokių komentatorių bruožas yra tai, kad nagrinėjant jų bylas, šie dažnai pateikia mažai logikos turinčius paaiškinimus. Pavyzdžiui, nelogišką paaiškinimą pateikė autorius, kuris parašė tokį komentarą: „Šūdlenkį reikia daužyti, kol pamėlynuos. Vėliau vėl daužyti. Nes iš jo žmogaus nėra [...] Būsit nušluoti nuo

žemės paviršiaus. Imsim kalašnikovus“. Nagrinėjant bylą komentaro autorius pareiškė, kad neturi jokios neapykantos prieš lenkus, neturėjo nei tikslo, nei motyvo kurstyti žmones, smurtauti prieš jų tautą ir apskritai taip parašė, nes buvo susinervinęs dėl sumažintos pensijos.

Taip pat žmogus, parašęs, kad *„lenkai visada garsėjo kaip dalbajobų ir debilų tauta“*, sakė, jog taip rašydamas tikrai nenorėjo nieko įžeisti. Asmuo komentare rašęs: *„chebryte, kas nors jiems [lenkams] užvanokite beizbolėmis per nugaras, nes jie yra to nusipelnę“*, neigė, kad viešai kurstė smurtauti ar fiziškai susidoroti, o toks pasakymas, pasak jo – tik nuomonė, kaip derėtų elgtis. Šį ir kitą savo komentarą, kuriame teigė, kad visus Vilniaus lenkus reikia grūsti į Aušvico koncentracijos stovyklą, asmuo teigė parašęs norėdamas išsakyti pyktį, kad lenkai nesimoko lietuvių kalbos. Tačiau, reikėtų pabrėžti, kad pats komentaro autorius rašė praktiškai nenaudodamas lietuviškų raidžių ir nemokėjo netgi parašyti „grūsti į“. Rašydamas kiekviename žodyje padarė po klaidą.

Kartais tokie komentarai yra juokingi tiesiog patys savaime, pavyzdžiui toks komentaras: *„Ar normalūs žmonės skutasi galvas plikai, ar normalių žmonių nosys kaip šnobeliai (lenktos kaip dalgis), nosys sudaužytos, dantys išbarškinti. Tai juk lenko portretas! [...] O lietuviai yra arčiau arijų (Arijai – gryni švarūs europiečiai mėlynakiai blondinai, švarioji tyroji rasė)“*. Perskaitęs gali pagalvoti, kad visi Lenkijos vyrai yra skustagalviai bedančiai, o lietuviai – be išimties idealūs blondinai. Tada prisimeni, kaip pasaulis atrodo iš tiesų ir gali smagiai pasijuokti.

Nusikaltimas yra nusikaltimas

Tačiau vienas bendriausių tokių komentatorių bruožų yra tas, kad jie nemano padarę nusikalstamą veiklą ir teigia nežinoję, kad negalima viešai rašyti tokių smurtauti raginančių ar tautiniu pagrindu žmones niekinančių ir įžeidiniančių pasisakymų. Jie mano, kad tai tik jų asmeninė nuomonė ir nemato jokio skirtumo tarp to, kas parašyta viešoje internetinėje erdvėje ir to, kas tiesiog išsakyta draugų rate. Tačiau įstatymo nežinojimas nuo atsakomybės neatleidžia ir komentaruose išsakytas viešas tautinės ar kitokios diskriminacijos kurstymas gali užtraukti net didesnę nei tūkstančio litų baudą.

Diskriminacijos tautiniu/lyties/sekso orientacijos ar kitu atžvilgiu problema kyla dėl žmogaus vidinių bei kultūrinių prielaidų ir išsilavinimo trūkumo, kuriuos spręsti galima tik švietimu. Komentarai internete yra tik ledkalnio viršūnė, tačiau negalima toleruoti viešo neapykantos kurstymo ir raginimo smurtauti ar tyčiotis. Kiekvienas žmogus gali prisidėti, kad internetinė erdvė taptų švaresnė, todėl skatiname, aptikus neapykantą kurstantį komentarą, kokios nors žmonių grupės atžvilgiu, pranešti Europos žmogaus teisių fondui, kuris rūpinasi diskriminacijos mažinimu virtualioje erdvėje.

EFHR